

การทอผ้าของชาวทอง และคำศัพท์ภาษาทองที่ใช้ในการทอผ้า ไม่ว่าจะเป็นอุปกรณ์ในการทอ
ขั้นตอนการทอ ซึ่งการทอผ้าของชาวทองมีวิธีการ ดังต่อไปนี้

จากดอกฝ้ายมาเป็นด้าย

เริ่มจากการปลูกฝ้ายและรอให้โตใช้เวลา 3 เดือน ทำการเก็บฝ้ายและตากแดดให้แห้ง เอามาทำ
การอ้วเอามาเมล็ดออก แล้วคัดฝ้ายให้ฟู เอามาม้วนเท่าหัวแม่มือ แล้วเอามารับเป็นเส้นด้าย แล้วเอามาฆ่าด้าย
คือเอาข้าวสุกแช่น้ำ แล้วเอาฝ้ายที่เป็นด้ายใส่ลงไปนึ่งน้ำข้าว ใช้เวลาประมาณ 2 ชั่วโมง แล้วเอาด้ายมาม้วน
เป็นลูกๆ แล้วปั่นด้ายใส่ไม้โทะเบาะ เพื่อใช้กับแบบทูลึก

อุปกรณ์

1. ไม้คานที่มีลักษณะยาวมาจากไม้ไผ่ 2 อัน
2. สายรัดเอว
3. ไม้ไผ่ครึ่งซีก 2 อันที่ปลายทั้งสองข้างเป็นตะขอ
4. ไม้ที่มีขนาดเล็กแต่ยาว 2 อัน
5. เชือกแม่แบบ
6. เชือกเขาทอผ้า
7. เส้นด้าย
8. ไม้ราบ
9. ไม้กระสวยด้ายทอผ้า
10. หัวที่ทำจากขนหมู

วิธีทำ

มีคนทำอยู่ 2 คน คนหนึ่งเป็นคนทออีกคนหนึ่งเป็นคนแกด้าย

1. คนทอก็มานั่งเอาสายโทะยิกรัดกับไม้โทะทะแล้วเอาเชือกโทะเลอมาคคล้องกับไม้โทะทะและไม้คูด
2. เอาไม้คูดอันที่ 2 มาขัดกับเชือกโทะเลอแล้วเอาไม้โทะเอ 1 อ้อมกางบนไม้คูดอันที่ 2 แล้วเอาเชือกมัดไว้
3. เอาไม้โทะเออันที่ 2 มาขัดกับเชือกโทะเลอ
4. เอาเส้นเจิงมามัดกับเชือกโทะเลอแล้วคล้องเส้นเจิงไปคล้องกับไม้คูดอันที่ 1 โดยคล้องไปให้คนแกด้าย
5. คนแกด้ายจะคล้องเส้นเจิงกลับมาให้คนทอแล้วคนทอก็จะเอาเส้นเจิงลอดสายโทะยิก
6. เอาเชือกนำเจิงมาคล้องกับไม้โทะเอและไม้คูดและเอาเส้นเจิงที่คล้องระหว่างไม้โทะทะและไม้คูดอันที่ 1 มาสอดกับไม้โทะเอและไม้คูดอันที่ 2 และเอาเส้นเจิงไปมัดกับไม้โทะเอแล้วไปคล้องกับไม้คูดอันที่ 1 แล้วทำสลับไปเรื่อย ๆ จนเสร็จ
7. เอาไม้โทะเอมาสอดระหว่างเส้นเจิงแล้วตั้งไม้โทะเอขึ้นก็เอาไม้โทะเบาะสอดลงไปแล้วดึงให้ตั้ง จากนั้นก็กระแทกไม้โทะเอเข้ากับสันน้ำเจิงแล้วทำไปเรื่อย ๆ จนเป็นผืนผ้าก็ถือว่าเสร็จ

ความรู้และคำสอนที่เกี่ยวกับการทอผ้า

- การทอนั้นคนทอจะนั่งใกล้กันมักไม่ได้เพราะมันทำให้คนสอดกระสวยด้วยความลำบากมาก
- ระหว่างการทอ หากเส้นด้ายมันเป็นขนทำให้ทอติดขัด ให้ใช้วาน “โตะอ่องก่อง โสคอโสละมะเอ (เป็นชื่อภาษาละว้า ส่วนชื่อลาวไม่รู้) บางคนก็เรียกวานชนิดนี้ว่า “วานไก่อฟ้า” ถ้าอยู่ในป่า ไก่อฟ้าชอบมาจิกกิน มาอยู่กับเส้นด้ายเพื่อทำให้เส้นด้ายเรียบและไม่พันกันทำให้ทอง่ายขึ้น ซึ่งวานชนิดนี้มีคุณสมบัติทำให้เส้นด้ายเหนียว และมีการใช้กันมาแต่โบราณแล้ว เนื่องจากแต่ก่อนนั้น ยังไม่มีด้ายตลาด (ด้ายประดิษฐ์) ต้องปลูกฝ้ายและเงินฝ้ายให้เป็นเส้นด้ายเอาไว้ใช้ จึงต้องหาวิธีทำให้เส้นด้ายทอง่ายขึ้น แต่ก็ยังไม่รู้ว่าใครเป็นคนค้นพบว่าวานชนิดนี้ทำให้เส้นด้ายเหนียว
- ผู้ชายเค้าไม่ให้ทอผ้า เพราะคนในอดีตเขาถือมันไม่ดี พวกผู้ชายต้องทำจักสาน
- ถ้าจะกินข้าวหรืออาหารอันใดก็แล้วแต่ ให้ปลดสายหูกออกจากเอวก่อน เพราะเขาถือเหมือนกัน เพราะคนที่ยังไม่เคยแต่งงานนั้น ถ้าจะกินอาหารอะไรทั้งที่ยังทอหูกอยู่นั้น ก็จะทำให้ไม่ได้แต่งงานดี คือต้องหนีตามเขาหรือผู้ชายไม่รับผิชอบ ส่วนคนที่แต่งงานแล้วก็จะทำให้คลอดลูกยาก